

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВННІЕ ЗУНУ

Борис ПОГРІЩУК

« 1 » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи ЗУНУ

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни
«Ризики у бізнесі»

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітньо-професійна програма – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Кафедра економіки, обліку та оподаткування

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції	Практ.	ІРС	Тренінг, КПЗ	СРС	Разом	Іспит, залік
Денна	III	6	28	14	3	6	99	150	Залік, 6
Заочна	III	6,7	8	4			138	150	Залік, 7

31.01.2023

Вінниця – ВННІЕ ЗУНУ 2023

Робочу програму склав к.держ.упр., доцент кафедри економіки, обліку та оподаткування ВННІЕ ЗУНУ Віталій МАЗУР

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки, обліку та оподаткування ВННІЕ ЗУНУ, протокол № 1 від «28» серпня 2023 року.

Завідувач кафедри економіки, обліку та оподаткування ВННІЕ ЗУНУ к.е.н, доц.

Віктор ПИЛЯВЕЦЬ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності, протокол № 9 від 30 серпня 2023 року

Керівник групи
забезпечення спеціальності
д.е.н., доцент

Ольга СОБКО

Структура робочої програми навчальної дисципліни «Ризики у бізнесі»

1. Опис дисципліни «Ризики у бізнесі»

Курс підготовка бакалаврів	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Дисципліна «Ризики у бізнесі»		
Кількість кредитів ECTS 5	Галузь знань 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни – вибіркова дисципліна Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів 4	Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Рік підготовки: Денна – 3 Заочна - 3 Семестр: Денна - 6 Заочна – 6, 7
	Освітньо-професійна програма: «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	Лекції Денна - 28 год. Заочна - 8 год. Практичні заняття: Денна - 14 год. Заочна - 4 год.
Загальна кількість годин 150 годин	Ступінь вищої освіти: бакалавр	Самостійна робота Денна – 99 год. Тренінг, КПІЗ – 6 год. Заочна - 138 год. Індивідуальна робота: Денна – 3 год.
Тижневих годин: денна форма навчання 6 семестр - 11 годин, з них аудиторних - 3 години		Вид підсумкового контролю Залік

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Ризики у бізнесі»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою дисципліни «Ризики у бізнесі» є надання студентам знань щодо науково-теоретичних основ формування системного підходу до пізнання методології і прикладного інструментарію визначення ризиків у бізнесі, обґрунтування напрямків зниження їх впливу на виробничо-господарську систему, обґрунтування напрямків її розвитку та забезпечення успішного функціонування.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Основними завданнями вивчення дисципліни «Ризики у бізнесі» є:

- вивчення ймовірності настання і впливу різних ризиків у бізнесі, розуміння сутності та специфіки їх визначення;
- розроблення та використання сучасних моделей зменшення впливу ризиків на підприємницьку діяльність.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «РИЗИКИ У БІЗНЕСІ»

Змістовий модуль 1. Характеристика, формування потенціалу підприємства

Тема 1. Сутність ризиків.

Основні ознаки ризику в підприємстві. Об'єктивні та суб'єктивні причини ризику. Спільні та відмінні риси ситуацій невизначеності та ризику. Теорія прагнення до успіху.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 2. Класифікація ризиків.

Статистичні та динамічні ризики. Причини виробничого ризику. Валютний та кредитний ризик. Ризик втрати майна. Ризик втрати прибутку.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 3. Організація управління ризиками.

Мета і завдання розробки програми управління ризиками. Інформаційне забезпечення розроблення програми управління ризиками. Формування стратегії управління ризиком.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). Харків, 2016 р.

Тема 4. Статистичні методи оцінювання ризиків.

Кількісна оцінка ризику в абсолютному і відносному виразі. Зумовленість витрат подіями різного класу. Статистичні розподіли втрат.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). Харків, 2016 р.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). Харків, 2016 р.

Змістовий модуль 2. Теоретичні і методичні підходи оцінювання елементів бізнесу та дії ризиків

Тема 5. Оцінювання конкурентоспроможності бізнесу.

Конкурентоспроможність та її рівні. Методи оцінки конкурентоспроможності. Прикладні моделі оцінки конкурентоспроможності.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 6. Теоретичні основи оцінювання бізнесу.

Оцінка елементів бізнесу: основні цілі та сфери застосування.

Поняття вартості та її модифікації.

Принципи та основні етапи оцінки.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 7. Методичні підходи до оцінювання бізнесу.

Методологія визначення вартості елементів бізнесу. Витратна концепція оцінки елементів бізнесу. Порівняльний підхід до оцінки елементів бізнесу.

Результатна оцінка елементів бізнесу.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006.

321 с.

4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 8. Оцінювання вартості бізнесу.

Особливості методів оцінки вартості бізнесу
Методи витратного підходу до оцінки вартості бізнесу.

Методи результатного підходу до оцінки вартості бізнесу.

Методи оцінки вартості бізнесу, що базуються на порівняльному підході.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 9. Якісні методи оцінювання ризиків.

Групування якісних методів оцінювання ризиків. Метод контрольних запитань. Метод морфологічного аналізу. Метод критичних значень.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 10. Матричні методи та критерії прийняття ризикових рішень

в умовах невизначеності.

Критерії прийняття рішень в умовах часткової невизначеності: критерій Байеса, критерій Бернуллі-Лапласа. Умови оптимальності альтернатив за різними критеріями прийняття рішень в умовах ризиків.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 11. Застосування теорії ігор в умовах ризику.

Предмет теорії ігор. Гра-підприємництво. Графічний метод розв'язування ігор. Модель торгів. Ризик безповоротних можливостей.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 12. Основні напрями впливу на ризик.

Передача (трансфер) ризику. Типи і види контрактів. Створення страхового товарного запасу та запасу коштів. Біржові стратегії оптимізації ризиків. Придбання додаткової інформації про вибір і результати ризику.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.

4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 13. Страхування ризиків.

Сутність, особливості та завдання актуарних розрахунків в страхуванні. Структура страхових тарифів. Види страхових внесків.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горєлов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горєлов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 14. Диверсифікація ризиків, її види та сфери застосування.

Теоретична суть диверсифікації. Суттєві ознаки диверсифікації. Вертикальна, горизонтальна та конгломеративна диверсифікація. Виробнича, фінансова та маркетингова диверсифікація.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горєлов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.

3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Тема 15. Оптимізація інвестиційних ризиків.

Види ризиків при оцінці інвестиційних проектів. Ключові категорії та положення розробки варіантів інвестиційних проектів. Оцінка ринкової вартості підприємства та ризик

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горєлов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

4. СТРУКТУРА ЗАЛКОВОГО КРЕДИТУ З ДИСЦИПЛІНИ «РИЗИКИ У БІЗНЕСІ»

(денна форма навчання)

Тема	Години					Контрольні заходи
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Тренінг, КПЗ	
Змістовий модуль 1. Сутність та характеристика ризиків у підприємстві						
Тема 1. Сутність ризиків. Основні ознаки ризику в підприємстві.	2	-	4	1	2	Поточне опитування
Тема 2. Класифікація ризиків.	2	-	4			
Тема 3. Організація управління ризиками.	2	-	6			
Тема 4. Статистичні методи оцінювання ризиків.	2	-	6			
Змістовий модуль 2. Теоретичні та методичні підходи оцінювання елементів бізнесу та дії ризиків						
Тема 5. Оцінювання конкурентоспроможності бізнесу.	2	4	6	1	2	Поточне опитування
Тема 6. Теоретичні основи оцінювання бізнесу.	2	-	6			
Тема 7. Методичні підходи до оцінювання бізнесу.	2	4	6			
Тема 8. Оцінювання вартості бізнесу	2	4	6			
Тема 9. Якісні методи оцінювання ризиків.	2	-	6			
Тема 10. Матричні методи та критерії прийняття ризикових рішень в умовах невизначеності.	2	-	6	1	2	
Тема 11. Застосування теорії ігор в умовах ризику.	2	-	6			
Тема 12. Основні напрями впливу на ризик.	2	-	6			
Тема 13. Страхування ризиків.	2	-	6			
Тема 14. Диверсифікація ризиків, її види та сфери застосування.	2	-	6			
Тема 15. Оптимізація інвестиційних ризиків.	-	2	3			
Разом	28	14	99	3	6	

(заочна форма навчання)

Тема	Години				
	Лекції	Практичні заняття	СРС		
Змістовий модуль 1. Сутність та характеристика ризиків у підприємстві					
Тема 1. Сутність ризиків. Основні ознаки ризику в підприємстві.	4	2	8		
Тема 2. Класифікація ризиків.			10		
Тема 3. Організація управління ризиками.			10		
Тема 4. Статистичні методи оцінювання ризиків.			10		
Змістовий модуль 2. Теоретичні та методичні підходи оцінювання елементів бізнесу та дії ризиків					
Тема 5. Оцінювання конкурентоспроможності бізнесу.	4	2	10		
Тема 6. Теоретичні основи оцінювання бізнесу.			10		
Тема 7. Методичні підходи до оцінювання бізнесу.			10		
Тема 8. Оцінювання вартості бізнесу			10		
Тема 9. Якісні методи оцінювання ризиків.			10		
Тема 10. Матричні методи та критерії прийняття ризикових рішень в умовах невизначеності.			10		
Тема 11. Застосування теорії ігор в умовах ризику.			10		
Тема 12. Основні напрями впливу на ризик.			10		
Тема 13. Страхування ризиків.			10		
Тема 14. Диверсифікація ризиків, її види та сфери застосування.			10		
Тема 15. Оптимізація інвестиційних ризиків.			10		
Разом			8	4	138

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «РИЗИКИ У БІЗНЕСІ»

Практичне заняття №1.

Тема: Сутність ризиків.

Мета: Сформувати цілісне уявлення про ризики в підприємстві

Питання для обговорення:

1. Основні ознаки ризику в підприємстві. Об'єктивні та суб'єктивні причини ризику.
2. Спільні та відмінні риси ситуацій невизначеності та ризику.
3. Теорія прагнення до успіху.

Дискусійне обговорення причин ризиків в підприємстві.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.

5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). Харків, 2016 р.

Практичне заняття №2.

Тема: *Організація управління ризиками.*

Мета: Сформувати цілісне уявлення організацію управління ризиками в бізнесі

Питання для обговорення:

1. Мета і завдання розробки програми управління ризиками.
2. Інформаційне забезпечення розроблення програми управління ризиками.
3. Формування стратегії управління ризиком.

Дискусійне обговорення розробки стратегії управління ризиком.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). Харків, 2016 р.

Практичне заняття №3.

Тема: *Статистичні методи оцінювання ризиків.*

Мета: Сформувати цілісне уявлення про статистичні методи оцінювання ризиків в бізнесі.

Питання для обговорення:

1. Кількісна оцінка ризику в абсолютному і відносному виразі.
2. Зумовленість витрат подіями різного класу.
3. Статистичні розподіли витрат.

Дискусійне обговорення можливості аналізу статистичного розподілу витрат.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.

5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Практичне заняття №4.

Тема: *Оцінювання конкурентоспроможності бізнесу.*

Мета: Сформувати цілісне уявлення про оцінювання конкурентоспроможності бізнесу.

Питання для обговорення:

1. Конкурентоспроможність та її рівні.
  2. Методи оцінки конкурентоспроможності.
  3. Прикладні моделі оцінки конкурентоспроможності.
- Дискусійне обговорення методів оцінки конкурентоспроможності.
Практичне завдання.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Практичне заняття №5.

Тема: *Теоретичні основи оцінювання бізнесу.*

Мета: Сформувати цілісне уявлення про теоретичні основи оцінювання бізнесу.

Питання для обговорення:

1. Оцінка елементів бізнесу: основні цілі та сфери застосування.
2. Поняття вартості та її модифікації.
3. Принципи та основні етапи оцінки.

Дискусійне обговорення поняття вартості.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ,

2004. 220 с.

5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.

6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.

7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Практичне заняття №6.

Тема: *Методичні підходи до оцінювання бізнесу.*

Мета: Поглибити знання з питань використання методичних підходів до оцінювання бізнесу.

Питання для обговорення:

1. Оцінка елементів бізнесу: основні цілі та сфери застосування
2. Методологія визначення вартості елементів бізнесу.
3. Витратна концепція оцінки елементів бізнесу.
4. Порівняльний підхід до оцінки елементів бізнесу.
5. Результатна оцінка елементів бізнесу.

Практичне завдання.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.

2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.

3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.

4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.

5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.

6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.

7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Практичне заняття №7.

Тема: *Оцінювання вартості бізнесу.*

Мета: Поглибити знання з питань оцінювання вартості бізнесу.

Питання для обговорення:

1. Особливості методів оцінки вартості бізнесу
2. Методи витратного підходу до оцінки вартості бізнесу.
3. Методи результатного підходу до оцінки вартості бізнесу.
4. Методи оцінки вартості бізнесу, що базуються на порівняльному підході.

Практичне завдання.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.

2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.

3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006.

321 с.

4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Практичне заняття №8.

Тема: *Якісні методи оцінювання ризиків.*

Мета: Вивчити особливості якісних методів оцінювання ризиків.

Питання для обговорення:

1. Групування якісних методів оцінювання ризиків.
2. Метод контрольних запитань.
3. Метод морфологічного аналізу.
4. Метод критичних значень.

Дискусійне обговорення методів оцінювання ризиків.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства». Харків, 2016 р.

Практичне заняття №9.

Тема: *Матричні методи та критерії прийняття ризикових рішень в умовах невизначеності.*

Мета: Вивчити особливості матричних методів та критеріїв прийняття ризикових рішень в умовах невизначеності.

Питання для обговорення:

1. Критерії прийняття рішень в умовах часткової невизначеності: критерій Байеса, критерій Бернуллі-Лапласа.
2. Умови оптимальності альтернатив за різними
3. критеріями прийняття рішень в умовах ризиків.

Дискусійне обговорення критеріїв прийняття рішень в умовах ризиків.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків:

Промарт, 2015. 300 с.

2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). Харків, 2016 р.

Практичне заняття №10.

Тема: *Застосування теорії ігор в умовах ризику.*

Мета: Поглибити знання з питань застосування теорії ігор в умовах ризику.

Питання для обговорення:

1. Предмет теорії ігор.
2. Гра-підприємництво.
3. Графічний метод розв'язування ігор.
4. Модель торгів.
5. Ризик безповоротних можливостей.

Дискусійне обговорення графічного методу розв'язування ігор.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). Харків, 2016 р.

Практичне заняття №11.

Тема: *Основні напрями впливу на ризик.*

Мета: Поглибити знання з питань визначення напрямів впливу на ризик.

Питання для обговорення:

1. Передача (трансфер) ризику.
2. Типи і види контрактів.
3. Створення страхового товарного запасу та запасу коштів.
4. Біржові стратегії оптимізації ризиків.
5. Придбання додаткової інформації про вибір і результати ризику.

Дискусійне обговорення можливостей трансферу ризику.

Література:

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
2. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
3. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С.М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с.
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.
7. Прокопенко М.В. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства»). Харків, 2016 р.

6. КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) з дисципліни «Ризики у бізнесі» реалізується у формі конкретизованого для кожного студента наскрізного дослідження та виконується самостійно під керівництвом викладача. Дослідження здійснюється впродовж семестру у відповідності до встановлених графіків, дотримання яких є умовою допуску до складання змістових модулів. Мета виконання КПЗ з дисципліни «Ризики у бізнесі» полягає у самостійному ґрунтовному дослідженні наскрізних проблем курсу, що мають прикладний характер та потребують опрацювання наукового теоретичного обґрунтування, вивчення особливостей товарознавства, розвитку творчих здібностей студентів та навичок з прийняття управлінських рішень щодо формування асортименту та укладання договорів на роботу з даним видом товару як у оптовій так і у роздрібній торгівлі на внутрішньому та зовнішніх ринках.

Для виконання комплексного практичного індивідуального завдання (КПЗ) пропонуються такі основні теми:

Комплексне практичне індивідуальні завдання з дисципліни «Ризики у бізнесі» виконуються кожним студентом на основі сформованого масиву вихідних (первинних) даних. КПЗ охоплює усі основні теми дисципліни «Ризики у бізнесі». Метою виконання КПЗ є оволодіння навичками застосування методик розрахунку різних економічних показників, що використовуються у підприємницькій діяльності. КПЗ з дисципліни виконується у два етапи.

I етап передбачає підготовку критичного огляду публікацій за запропонованими питаннями та записати у вигляді реферативного матеріалу. Кожен студент обирає два теоретичних питання із запропонованих.

Перелік питань:

1. Сутність ризиків.
2. Основні ознаки ризику в підприємстві.

3. Об'єктивні та суб'єктивні причини ризику.
4. Спільні та відмінні риси ситуацій невизначеності та ризику.
5. Теорія прагнення до успіху.
6. Класифікація ризиків.
7. Статистичні та динамічні ризики.
8. Причини виробничого ризику.
9. Валютний та кредитний ризик.
10. Ризик втрати майна.
11. Ризик втрати прибутку.
12. Організація управління ризиками.
13. Мета і завдання розробки програми управління ризиками.
14. Інформаційне забезпечення розроблення програми управління ризиками.
Формування стратегії управління ризиком.
15. Статистичні методи оцінювання ризиків.
16. Кількісна оцінка ризику в абсолютному і відносному виразі.
17. Зумовленість витрат подіями різного класу.
18. Статистичні розподіли витрат.
19. Оцінювання конкурентоспроможності бізнесу.
20. Конкурентоспроможність та її рівні.
21. Методи оцінки конкурентоспроможності.
22. Прикладні моделі оцінки конкурентоспроможності.
23. Теоретичні основи оцінювання бізнесу.
24. Оцінка елементів бізнесу: основні цілі та сфери застосування.
25. Поняття вартості та її модифікації.
26. Принципи та основні етапи оцінки бізнесу.
27. Методичні підходи до оцінювання бізнесу.
28. Методологія визначення вартості елементів бізнесу.
29. Витратна концепція оцінки елементів бізнесу.
30. Порівняльний підхід до оцінки елементів бізнесу.
31. Результатна оцінка елементів бізнесу.
32. Оцінювання вартості бізнесу.

33. Особливості методів оцінки вартості бізнесу.
34. Методи витратного підходу до оцінки вартості бізнесу.
35. Методи результатного підходу до оцінки вартості бізнесу.
36. Методи оцінки вартості бізнесу, що базуються на порівняльному підході.
37. Якісні методи оцінювання ризиків.
38. Групування якісних методів оцінювання ризиків.
39. Метод контрольних запитань.
40. Метод морфологічного аналізу.
41. Метод критичних значень.
42. Матричні методи та критерії прийняття ризикових рішень в умовах невизначеності.
43. Критерії прийняття рішень в умовах часткової невизначеності: критерій Байєса, критерій Бернуллі-Лапласа.
44. Умови оптимальності альтернатив за різними критеріями прийняття рішень в умовах ризиків.
45. Застосування теорії ігор в умовах ризику.
46. Предмет теорії ігор.
47. Гра-підприємництво.
48. Графічний метод розв'язування ігор.
49. Модель торгів.
50. Ризик безповоротних можливостей.
51. Основні напрями впливу на ризик.
52. Передача (трансфер) ризику.
53. Типи і види контрактів.
54. Створення страхового товарного запасу та запасу коштів.
55. Біржові стратегії оптимізації ризиків.
56. Придбання додаткової інформації про вибір і результати ризику.
57. Страхування ризиків.
58. Сутність, особливості та завдання актуарних розрахунків в страхуванні.
59. Структура страхових тарифів.
60. Види страхових внесків.

61. Диверсифікація ризиків, її види та сфери застосування.
62. Теоретична суть диверсифікації.
63. Суттєві ознаки диверсифікації.
64. Вертикальна, горизонтальна та конгломеративна диверсифікація.
65. Виробнича, фінансова та маркетингова диверсифікація.
66. Оптимізація інвестиційних ризиків.
67. Види ризиків при оцінці інвестиційних проектів.
68. Ключові категорії та положення розробки варіантів інвестиційних проектів.
69. Оцінка ринкової вартості підприємства та ризик.

II етап КППЗ виконується студентом за запропонованим переліком практичних розрахункових завдань. Студент обирає задачу відповідно до номера у обліковому журналі. Задача повинна містити розрахункову частину та обґрунтовані висновки.

Виконаний КППЗ оцінюється за 100-бальною шкалою.

7. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ

Організація і проведення тренінгу

Трєнінг (англ. *training*) – це запланований процес модифікації (зміни) відношення, знання чи поведінкових навичок того, хто навчається, через набуття навчального досвіду з тим, щоб досягти ефективного виконання в одному виді діяльності або в певній галузі. Тренування (від англ. to train – виховувати, навчати) – комплекс вправ для тренування в чому-небудь. Тренування – система підготовки організму людини з метою пристосування його до підвищених вимог і складних умов роботи й життя.

Порядок проведення тренінгу

1. **Вступна частина** проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.

2. **Організаційна частина** полягає у створенні робочого настрою у колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття. Можлива наявність роздаткового матеріалу у вигляді таблиць, бланків документів.

3. **Практична частина** реалізовується шляхом виконання завдань у групах студентів з певних проблемних питань теми тренінгового заняття.

4. **Підведення підсумків.** Обговорюються результати виконаних завдань у групах. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематичні напрями тренінгу

№	Тема	Мета	К-ть годин
1	Методичні основи оцінки вартості земельних ділянок,	Набуття навиків щодо оцінки вартості земельних ділянок,	2

	будівель і споруд	будівель і споруд .	
2	Оцінка вартості будівель і споруд	Набуття навиків щодо оцінки оцінка вартості будівель і споруд.	4
	Разом		6

8. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№	Тематика	Кількість годин	
		Д.Ф.Н.	З.Ф.Н.
1	Тема 1. Сутність ризиків. Основні ознаки ризику в підприємстві.	6	8
2	Тема 2. Класифікація ризиків.	6	10
3	Тема 3. Організація управління ризиками.	8	10
4	Тема 4. Статистичні методи оцінювання ризиків.	8	10
5	Тема 5. Оцінювання конкурентоспроможності бізнесу.	8	10
6	Тема 6. Теоретичні основи оцінювання бізнесу.	8	10
7	Тема 7. Методичні підходи до оцінювання бізнесу.	8	10
8	Тема 8. Оцінювання вартості бізнесу	8	10
9	Тема 9. Якісні методи оцінювання ризиків.	8	10
10	Тема 10. Матричні методи та критерії прийняття ризикових рішень в умовах невизначеності.	8	10
11	Тема 11. Застосування теорії ігор в умовах ризику.	6	10
12	Тема 12. Основні напрями впливу на ризик.	6	10
13	Тема 13. Страхування ризиків.	6	10
14	Тема 14. Диверсифікація ризиків, її види та сфери застосування.	6	10
15	Тема 15. Оптимізація інвестиційних ризиків.	7	10
Всього		99	138

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, групова робота, реферування, а також методи опитування, тестування, ділові ігри тощо.

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Ризики у бізнесі» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

- оцінювання результатів КПЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- ректорська контрольна робота;
- комплексний іспит;
- екзамен;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

11. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

12. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

У процесі вивчення дисципліни «Ризики у бізнесі»:

- поточне тестування та опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- оцінювання виконання КПЗ;
- ректорська контрольна робота;
- підсумковий екзамен;
- інше.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Ризики у бізнесі» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Разом
30%	40%	30%	100%
Усне опитування під час занять (1-6 теми) – макс. 40 балів Тестовий контроль (1-8 теми) – макс. 60 балів	Усне опитування під час занять (9-11 теми) – макс. 50 балів Модульна контрольна робота (11-15 теми) – макс. 50 балів	Підготовка КПЗ – макс. 40 балів Захист КПЗ – макс. 40 балів Участь у тренінгах – макс. 20 балів	

Шкала оцінювання

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90 – 100	відмінно	A (відмінно)
85 – 89	добре	B (дуже добре)
75 – 84		C (добре)
65 – 74	задовільно	D (задовільно)
60 – 64		E (достатньо)
35 – 59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1 – 34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№	Найменування	Номер теми
1.	Ризики у бізнесі. Конспект лекцій	1-15
2.	Тести для підсумкового контролю знань студентів (електронний та паперовий варіант)	1-15
3.	Персональний комп'ютер	1-15
4.	Електронний варіант презентацій лекцій	1-15

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базові

1. Балджи М.Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навч. посіб. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
3. Донець Л. І. Економічні ризики та методи їх вимірювання: Навч. посіб. Київ: ЦНЛ, 2006. 321 с.
4. Ілляшенко С. М. Економічний ризик: Навч. посіб. 2-ге вид., доп., перероб. Київ: ЦНЛ, 2004. 220 с. (с. 88 – 141).
5. Останкова Л.А., Шевченко Н.Ю. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками. Навч. посіб. Київ.: Центр учбової літератури, 2011. 256 с.
6. Писаревський І.М., Стешенко О.Д. Управління ризиками. Навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2014. 124 с.

Допоміжні

1. Горелов Д.О., С.Ф. Большенко. Стратегія підприємства: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: Вид-во ХНАДУ, 2016. 133 с.
2. Грішнова О.А., Міщук Г.Ю., Олійник О.О. Соціальна відповідальність у трудових відносинах: теорія, практика, регулювання ризиків: Монографія. Рівне: НУВГП, 2014. 216 с.
3. Гуменюк В. Я., Міщук Г. Ю. Біржове регулювання підприємницьких ризиків: Монографія. Рівне: УДУВГП, 2014. 127 с.
5. Конспект лекцій з дисципліни «Ризикологія» (для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 6.050100 «Економіка підприємства») / Уклад.: М.В. Прокопенко. Харків, 2016 р.
6. Говорушко Т.А., Стецюк В.М. Страхування: навч. посіб. за ред. Говорушко Т.А. Львів: «Магнолія 2006», 2014. 328 с.

Електронні інформаційні ресурси

http://www.nbu.gov.ua	Наукова бібліотека ім. Вернадського
http://www.lib.com.ua	Електронна бібліотека
http://www.nauka-osvita.com.ua	Економіка. Проблеми теорії та практики
http://www.pro-invest.com	Управління підприємством
http://www.AUP.ru	Публікації з економіки, фінансів, менеджменту, маркетингу
http://www.ek-lit.agava.ru	Бібліотека економічної та ділової літератури
http://www.ptpu.ru	Проблеми теорії та практики управління
www.ifc.org	Сайт Міжнародної Фінансової Корпорації
www.ukrstat.gov.ua	Офіційний сайт Державної служби статистики України